

Time: 2:30 hrs.

Marks: 75

- Note:** 1. All questions are compulsory.
2. All questions carry equal marks.
3. Draw neat diagrams wherever necessary.

Q.1. Answer **Any Two** of the following. (15 Marks)

- a) Distinguish between economic growth and economic development.
- b) Explain the term 'poverty gap'.
- c) Write down about Human Poverty Index (HPI).

Q.2. Answer **Any Two** of the following. (15 Marks)

- a) Explain the Harrod-Domar model of economic growth.
- b) Discuss the Solow's neoclassical growth model.
- c) Explain the meaning and types of convergence.

Q.3. Answer **Any Two** of the following. (15 Marks)

- a) Explain the features of microfinance services.
- b) Explain the Household Model of Fertility.
- c) Discuss the impact of institutions on the growth of economic development.

Q.4. Answer **Any Two** of the following. (15 Marks)

- a) What are the environmental problems in the economic development?
- b) Describe the role of international financial and trade institutions.
- c) Discuss the meaning and instruments of foreign exchange market.

Q.5. Write short note on any three. (15 Marks)

- a) Traditional and Modern Approach of Economic Development
- b) Concept of Human Capital
- c) Segmentation of rural labour market
- d) Concept of sustainable development.

(मराठी रुपांतर)

वेळ: २:३० तास

गुण: ७५

- सूचना :** १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 २. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
 ३. आवश्यक तेथे व्यवस्थित आकृती काढा.

प्र.१. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या.

(१५ गुण)

- अ) आर्थिक वृद्धी आणि आर्थिक विकास यामधील फरक स्पष्ट करा.
 ब) 'गरिबी अंतर किंवा तफावत' या संज्ञेचे स्पष्टीकरण करा.
 क) मानवी दारिद्र्य निर्देशांक (HPI) बदल लिहा.

प्र.२. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या.

(१५ गुण)

- अ) आर्थिक वृद्धीचे हॅरॉड-डोमर प्रतीमान स्पष्ट करा.
 ब) सोलोच्या नवसनातनवादी वृद्धी प्रतिमानाची चर्चा करा.
 क) अभिसरणाचा अर्थ आणि प्रकार समजावून सांगा.

प्र.३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या.

(१५ गुण)

- अ) सूक्ष्मवित्त सेवांची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
 ब) प्रजननक्षमतेचे घरगुती प्रतिमान स्पष्ट करा.
 क) आर्थिक विकासाच्या वाढीवर संस्थांचा काय परिणाम होतो याची चर्चा करा.

प्र.४. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या.

(१५ गुण)

- अ) आर्थिक विकासामध्ये पर्यावरणीय समस्या कोणत्या आहेत?
 ब) आंतरराष्ट्रीय वित्तीय आणि व्यापार संस्थांच्या भूमिकेचे वर्णन करा.
 क) परकीय चलन बाजाराचा अर्थ आणि साधनांची चर्चा करा.

प्र.५. खालीलपैकी कोणत्याही तीन बाबींवर थोडक्यात टिप लिहा.

(१५ गुण)

- अ) आर्थिक विकासाचा पारंपारिक आणि आधुनिक दृष्टीकोन
 ब) मानवी भांडवल संकल्पना
 क) ग्रामीण श्रमिक बाजाराचे विभाजन
 ड) शाश्वत विकासाची संकल्पना
